

Gedrag en welbevinden tijdens de Corona-crisis

Resultaten 5e meting

Onderzoek en Business Intelligence

Gemeente Rotterdam

Colofon

Gemeente Rotterdam, afdeling Onderzoek en Business Intelligence (OBI)

Datum: 22 september 2020

Auteur(s): Bianca Stam

Vragen: onderzoek@rotterdam.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Gedragmaatregelen	6
2.1	Houden aan gedragsregels	6
2.1.1	Verandering in het houden aan de gedragsregels	7
2.2	Handen wassen	8
2.2.1	Verandering in handen wassen	9
2.3	Bezoek	9
2.3.1	Verandering in bezoek	9
2.4	Afstand houden	10
2.4.1	Verandering in afstand houden	10
2.5	Risico-inschatting	12
2.5.1	Verandering in risico-inschatting	13
2.6	Maatregelen helpen	14
2.6.1	Verandering in mening of maatregelen helpen	14
2.7	Opvolgen van gedragsmaatregelen	16
2.7.1	Verandering in opvolgen van gedragsmaatregelen	16
2.8	Testen	17
2.8.1	Verandering in testbereidheid	18
2.9	Vaccinatiebereidheid	18
2.9.1	Verandering in vaccinatiebereidheid	18
3	Gezond zijn en gezond gedrag	19
3.1	Welbevinden	19
3.1.1	Verandering in mentaal welbevinden	20
3.2	Leefstijl	20
3.2.1	Verandering in leefstijl	21
4	Vertrouwen in de Nederlandse aanpak	23
4.1	Sociale omgeving	23
4.1.1	Verandering in sociale omgeving	24
4.2	Onduidelijkheid maatregelen en kritische geluiden	25
4.3	Draagvlak voor de maatregelen	26
4.3.1	Verandering in draagvlak	27
5	Over de deelnemers	28

1 Inleiding

Sinds half maart heeft de overheid in Nederland maatregelen ingevoerd om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Om beter te begrijpen hoe mensen denken over de afgekondigde maatregelen, wat hun drijfveren zijn om zich hieraan te houden en wat de impact op mensen is, hebben de Gedragsunit van het RIVM, GGD/ GHOR NL en de regionale GGD'en een onderzoek gedaan. Het onderzoek gaat over het gedrag van mensen, wat ze vinden van de gedragsmaatregelen van de overheid en hoe het fysiek, mentaal en sociaal met ze gaat in de periode dat het coronavirus zich verspreidt en de maatregelen zijn ingevoerd. Het onderzoek wordt meerdere keren herhaald.

De eerste meting vond plaats in de periode van 17 april tot en met 24 april 2020. Van 7 mei tot en met 12 mei is de 2^e meting uitgevoerd, de derde meting volgde van 27 mei tot en met 1 juni. De vierde meting vond plaats van 17 tot en met 21 juni en de vijfde van 8 tot en met 12 juli. Aan de vijfde meting hebben in totaal 50.465 mensen meegedaan van 16 jaar en ouder. 29.334 hebben aan alle vijf de meetrondes meegedaan.

In deze rapportage worden de resultaten voor de 5.510 deelnemers van de vijfde meting uit de regio van GGD Rotterdam-Rijnmond beschreven. De trends die over de vijf metingen heen gepresenteerd worden zijn gebaseerd op deelnemers die aan alle vijf meetrondes hebben meegedaan. Dat zijn 3.997 respondenten. De resultaten die over meetronde 5 gepresenteerd worden, en dus gebaseerd zijn op alle 5.510 respondenten die in deze meting meededen, kunnen daarom afwijken van de cijfers die in de trends gepresenteerd worden.

De landelijke resultaten van dit onderzoek zijn te vinden op de website van het RIVM. Veel teksten in

deze rapportage zijn overgenomen van deze website.

2 Gedragsmaatregelen

Sinds half maart gelden in ons land diverse gedragsregels die erop gericht zijn het aantal contacten met anderen te reduceren (bijvoorbeeld 1,5 meter afstand houden). De regels moeten ertoe bijdragen dat tijdens contacten met anderen het coronavirus niet wordt overgedragen (hygiëne-maatregelen). Als mensen denken dat de gedragsregels helpen om besmettingen van zichzelf of anderen te voorkomen kan dit hun motivatie om zich aan de gedragsregels te houden versterken. Echter, de huidige situatie vraagt ook veel van mensen: ze beperken de vrijheid en mogelijkheden. Dit kan impact hebben op de mentale, fysieke, en sociale gezondheid. En op de verwachting hoe lang mensen de maatregelen steunen. Deze inzichten in het gedrag helpen de overheid om burgers beter te kunnen ondersteunen en te informeren om de gedragsregels te blijven opvolgen.

2.1 Houden aan gedragsregels

Het onderzoek laat zien dat het niet handen schudden de meest makkelijk na te leven regel is. Maar liefst 97% zegt geen handen meer te schudden. Daarnaast geeft 84% aan 'niet meer dan 3 mensen op bezoek' te ontvangen. Ook het handen wassen wanneer dit nodig is (77%), het niet bezoeken van mensen met een kwetsbare gezondheid (76%) en het in de elleboog hoesten of niezen (69%), het gebruik van papieren zakdoekjes (64%) en het niet bezoeken van 70-plussers (64%), lukt over het algemeen goed. Meer dan 10 keer per dag handen wassen blijkt lastiger te realiseren (41%). Het onderzoek laat zien dat 48% in de afgelopen week niet op een drukke plek is geweest waar geen 1,5 meter afstand gehouden kon worden. Van degenen die wel op een te drukke plek zijn geweest, besloot 25% van hen rechtsomkeert te maken.

Figuur 1: Percentage mensen dat zich in de praktijk aan de gedragsregels houdt, meting 5

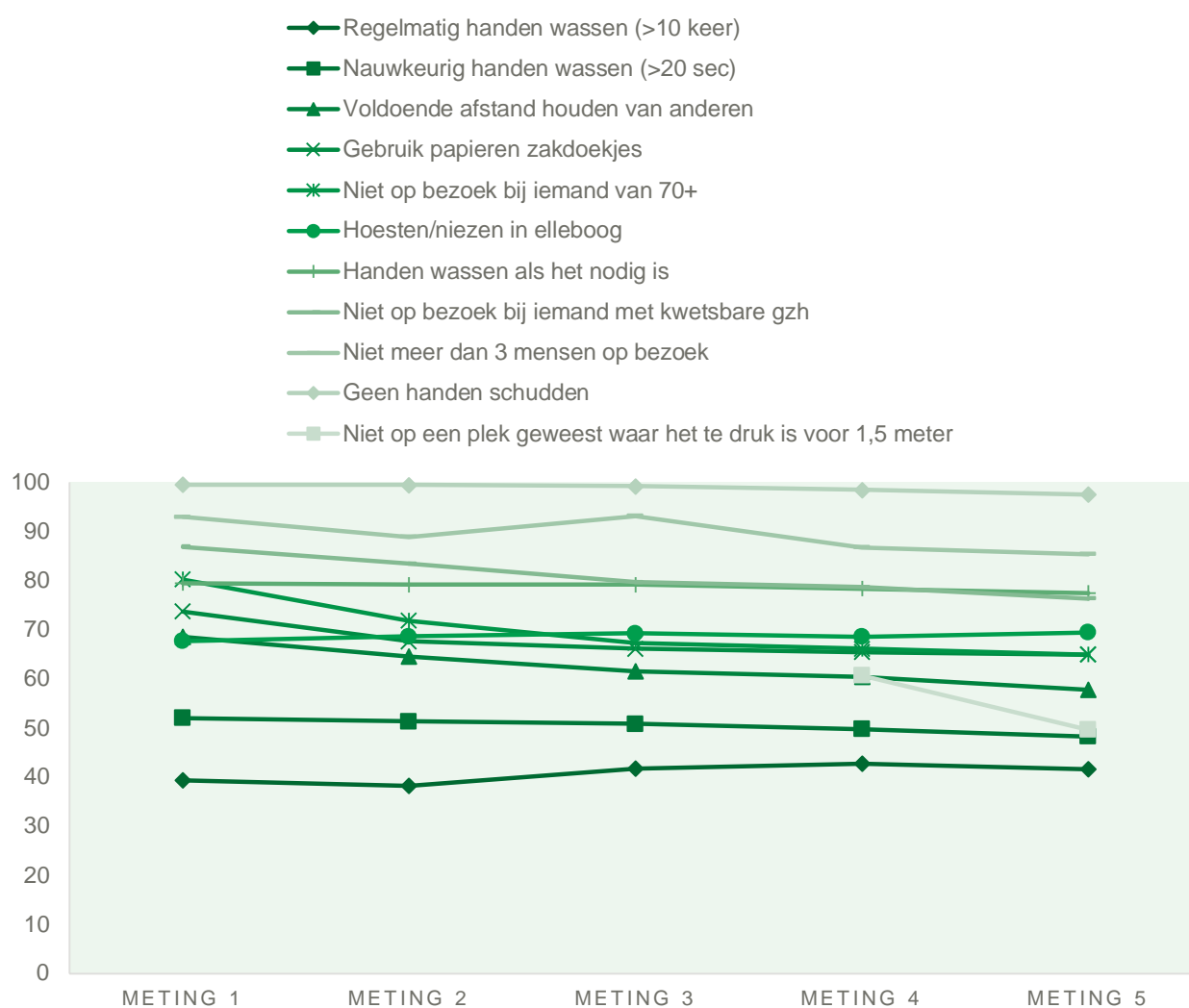

2.1.1 Verandering in het houden aan de gedragsregels

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het percentage deelnemers dat aangeeft zich te houden aan de hygiënemaatregelen, zoals handen wassen en hoesten of niezen in de elleboog, is redelijk stabiel gebleven. Het gebruik van papieren zakdoekjes is afgenomen (naar 65%, dit was 74% in ronde 1). Na verloop van tijd geven minder deelnemers aan zich aan de 1,5 meter afstand te houden.

In vergelijking met de eerste meting is een afname van 11% te zien van het aantal mensen dat afstand houdt. Ook de versoepelde maatregelen zoals niet meer dan drie mensen op bezoek en niet op bezoek gaan bij iemand met een kwetsbare gezondheid worden door minder deelnemers opgevolgd. Hoe meer mensen elkaar weer ontmoeten, hoe belangrijker het is dat mensen zich aan de maatregelen houden die nog wel gelden, zoals de hygiënemaatregelen.

Figuur 2: Verandering in het houden aan de gedragsregels, meting 1 t/m 5

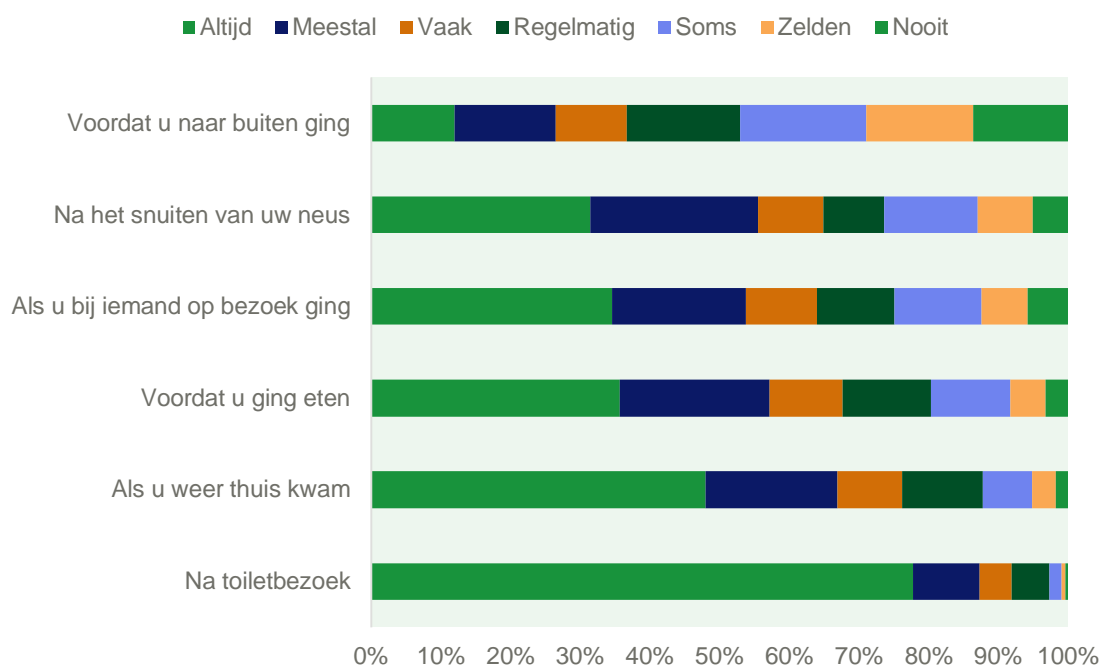

2.2 Handen wassen

Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd om in te schatten hoe vaak ze hun handen wassen in situaties waarin dat moet. Mensen hebben duidelijk de gewoonte om hun handen te wassen na een toiletbezoek: 87% van de mensen geeft aan dat zij in de afgelopen week hun handen meestal of altijd wassen na een toiletbezoek.

67% van de mensen geeft aan meestal of altijd handen te wassen na thuiskomst. De gewoonte is een stuk minder sterk in andere situaties, zoals na het snuiten van de neus of bij anderen op bezoek gaan. Handen wassen vóórdat mensen naar buitengaan doet 27% van de mensen vaak tot altijd.

Figuur 3: Waste u uw handen, meting 5

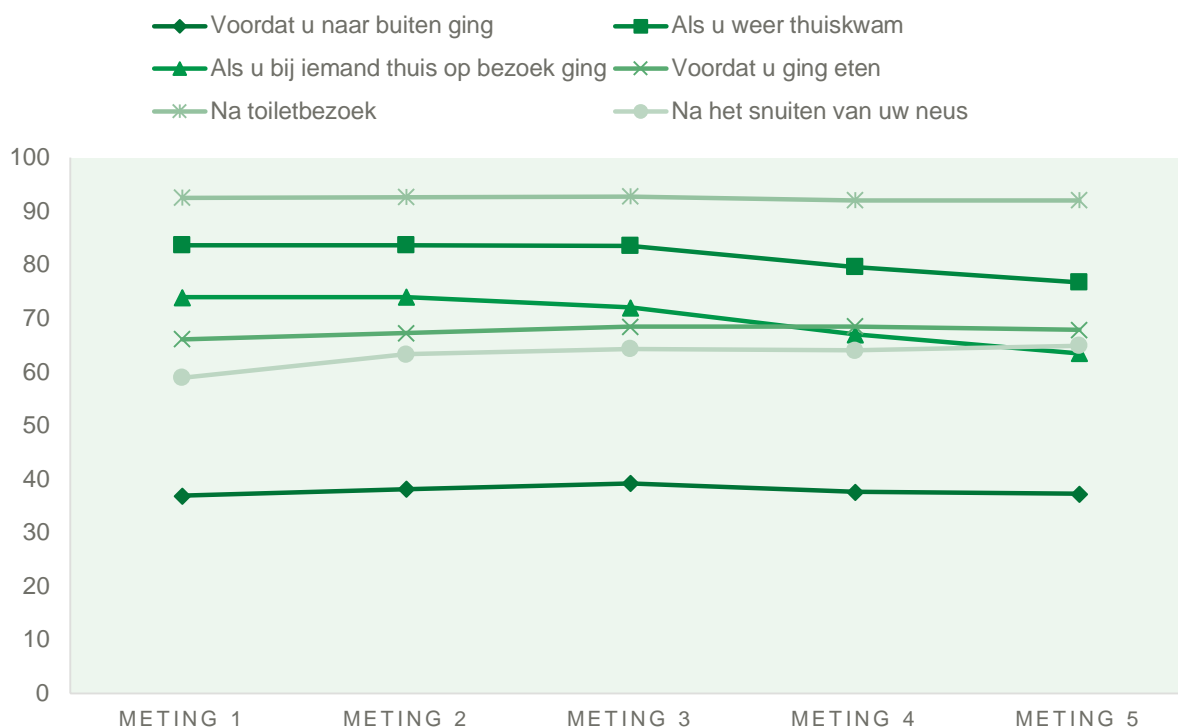

2.2.1 Verandering in handen wassen

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Voor de meeste situaties zijn er geen grote verschillen ten opzichte van eerdere metingen omtrent handen wassen. Het percentage deelnemers dat aangeeft handen te wassen

als zij bij iemand op bezoek gingen, is het meest afgenomen: van 74% in de eerste meting naar 64% in de vijfde meting. Het percentage mensen dat aangeeft handen te wassen wanneer zij weer thuiskwamen daalt ook licht (-7 procentpunt). Het percentage mensen dat de handen wast na het snuiten van de neus is in meting 5 met 6 procentpunt toegenomen in vergelijking met meting 1.

Figuur 4: Verandering in het handen wassen, vaak tot altijd, meting 1 t/m 5

2.3 Bezoek

Van de deelnemers aan het onderzoek gaf 39% aan in de week voorafgaand aan het onderzoek geen bezoek te hebben ontvangen. Voor 46% van de mensen bleef het aantal keren bezoek per week beperkt tot 1 of 2 keer. De resterende 14% ontvangt 3 of meer keer per week bezoek.

2.3.1 Verandering in bezoek

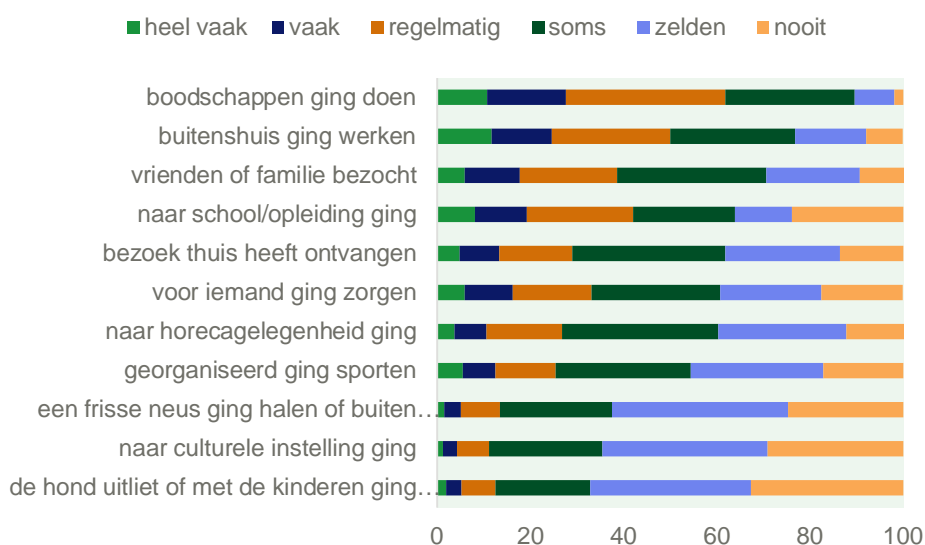
Voor verandering over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het aantal mensen dat aangeeft in de week voorafgaand aan het onderzoek geen bezoek te hebben ontvangen, is met 19 procentpunt afgenomen ten opzichte van de eerste meting.

2.4 Afstand houden

Een belangrijke maatregel, het op 1,5 meter afstand blijven van elkaar, blijkt niet altijd door iedereen te worden nageleefd. Uit onderstaande grafiek blijkt dat in 90% van de gevallen mensen soms tot heel vaak te dichtbij kwamen met boodschappen doen. Ruim driekwart van de deelnemers gaf aan dat mensen te dichtbij kwamen wanneer zij naar

buiten gingen voor werk. Bij het bezoeken van vrienden of familie of bezoek thuis ontvangen is dit respectievelijk 71% en 62%. Tijdens een bezoek aan een culturele instelling (zoals een bioscoop of theater) geeft 65% van de respondenten aan dat mensen zelden of nooit te dichtbij kwamen. In andere situaties die weer mogelijk zijn geworden, zoals georganiseerd sporten en het bezoeken van horeca is dit 46% en 40%.

Figuur 5: Percentage mensen dat aangaf dat mensen te dichtbij kwamen, meting 5

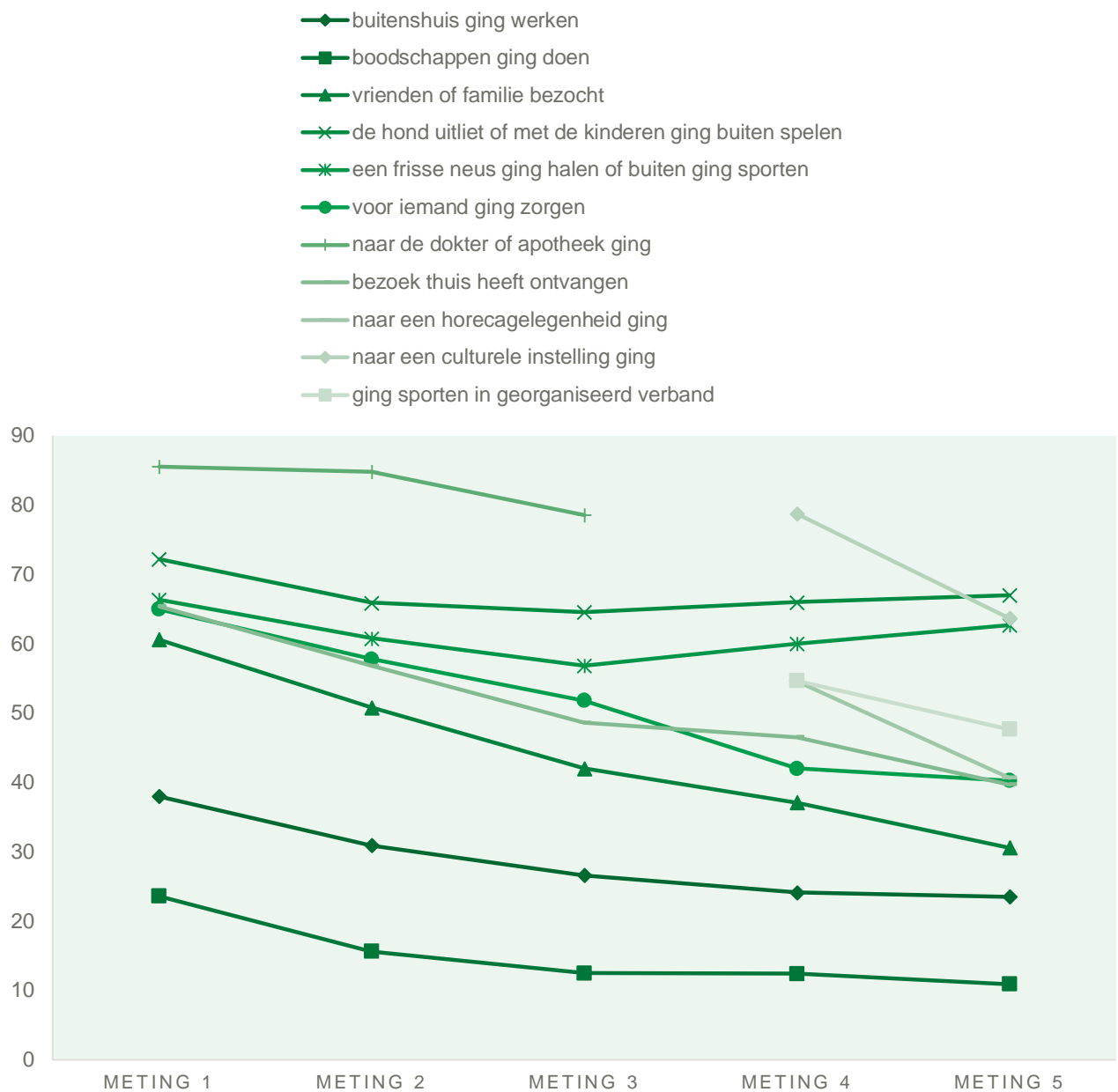

2.4.1 Verandering in afstand houden

Voor veranderingen in de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. In vergelijking met de eerste meting is op bij alle gelegenheden een toename te zien van het aantal mensen dat te dichtbij komt. Niet alleen op plekken waar veel andere mensen zijn, ook bij het bezoek van vrienden of familie of bezoek thuis, waar mensen vaak langere tijd (binnen) in elkaars gezelschap zijn. In de eerste meting gaf 61% van de deelnemers aan dat mensen zelden of nooit te dichtbij kwamen wanneer zij vrienden of familie bezochten. In de vijfde

meting is dat percentage afgenomen tot 31%. Er is ook een daling te zien in het percentage mensen dat het lastig vindt om voldoende afstand te bewaren wanneer thuis bezoek wordt ontvangen (het percentage is met 26% afgenomen). Het percentage deelnemers dat voor iemand ging zorgen en daardoor zelden of nooit te dichtbij kwam is tussen eerste meting (65%) en de vijfde meting (40%) ook sterk afgenomen.

Figuur 6: Verandering in het percentage mensen dat aangaf dat mensen zelden of nooit te dichtbij kwamen, meting 1 t/m 5

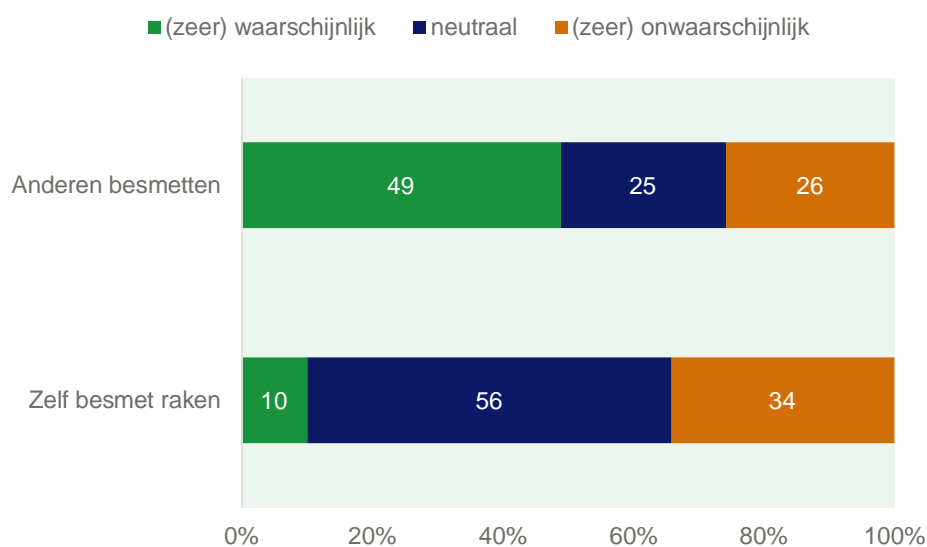
2.5 Risico-inschatting

Aan de deelnemers van het onderzoek is gevraagd hoe groot zij denken dat de kans is dat als ze corona-besmet zijn, ze dit doorgeven aan anderen. Daarnaast is gevraagd hoe erg ze dat zouden vinden. Vierendertig procent geeft aan dat ze het (zeer) onwaarschijnlijk vinden dat ze besmet worden. Tien procent vindt dit juist (heel) waarschijnlijk. Als mensen besmet zouden raken dan vindt 64% dit wel (heel) erg.

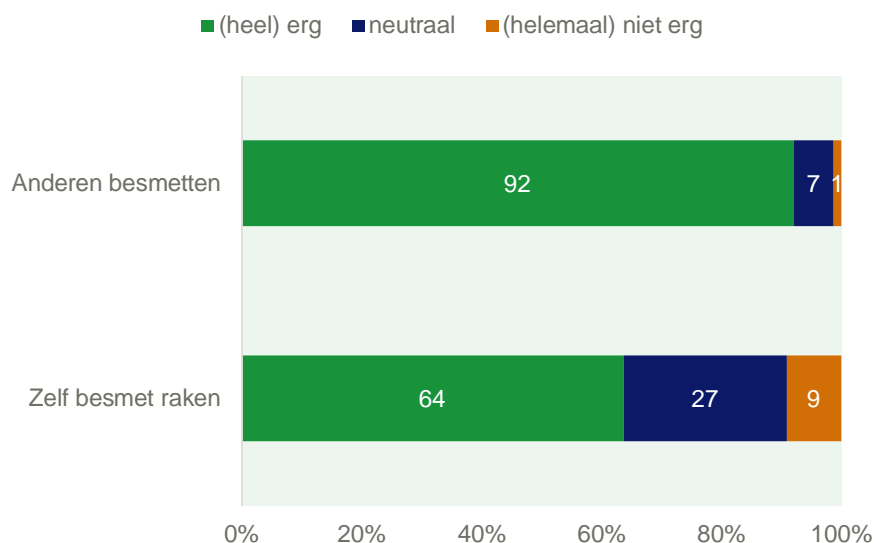
Negenenveertig procent van de deelnemers acht de kans groot het virus aan anderen door te geven als ze besmet zouden zijn. Bijna iedereen (92%) zou het (heel) erg vinden het virus door te geven aan iemand anders.

66% van de mensen acht het (zeer) waarschijnlijk dat er een tweede golf van corona besmettingen komt. 7% van de mensen denkt juist dat dat (zeer) onwaarschijnlijk is. Mocht er een tweede golf komen, dan vindt 88% van de mensen dat (heel) erg.

Figuur 7: Inschatting kans om zelf besmet te raken of om anderen te besmetten, meting 5

Figuur 8: Inschatting ernst van zelf besmet raken of van anderen besmetten, meting 5

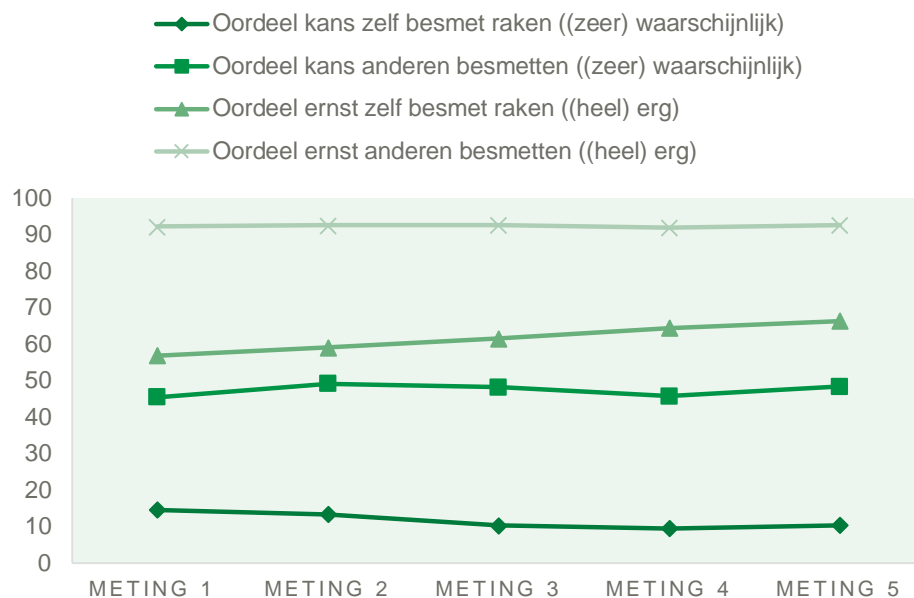

2.5.1 Verandering in risico-inschatting

Voor veranderingen in de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan.

Het aantal mensen dat het (zeer) waarschijnlijk vindt besmet te raken daalt gestaag sinds de eerste meting (van 15 naar 10%). Het aantal mensen dat het (heel) erg vindt besmet te raken is echter gestegen van 57 naar 66%.

Figuur 9: Verandering kans en ernst om zelf of anderen te besmetten, meting 1 t/m 5

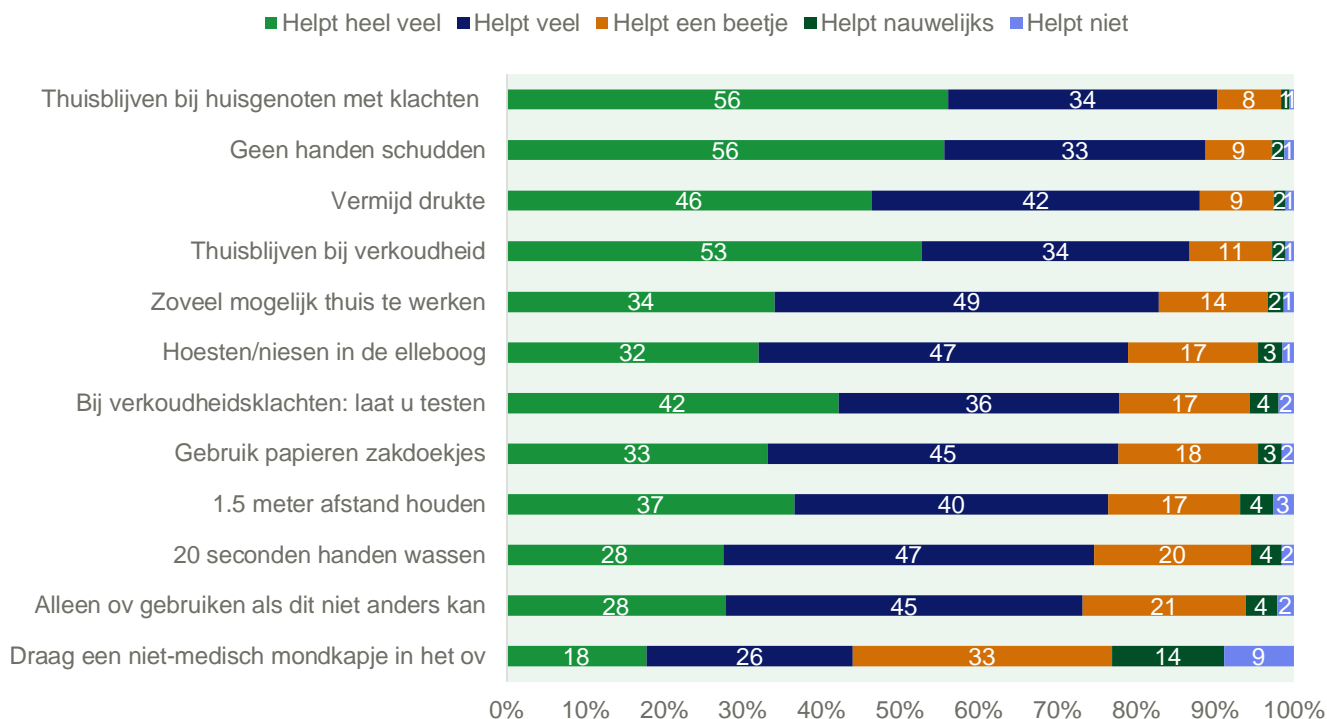

2.6 Maatregelen helpen

Deelnemers zijn ook gevraagd of ze denken dat de maatregelen helpen. De resultaten zijn in onderstaande grafiek te zien. Voor de meeste maatregelen geeft 73 tot 90% aan dat de regels (heel) veel helpen. Het gebruik van een niet-

medisch mondkapje in het openbaar vervoer scoort veel lager: 44% denkt dat deze maatregel (heel) veel helpt. De gedragsregels waarvan de meeste mensen aangeven dat deze (heel) veel helpen zijn thuisblijven bij verkoudheid en koorts van huisgenoten (90%), geen handen schudden (89%) en het vermijden van drukte (88%).

Figuur 10: Hoe goed helpen de gedragsregels, meting 5

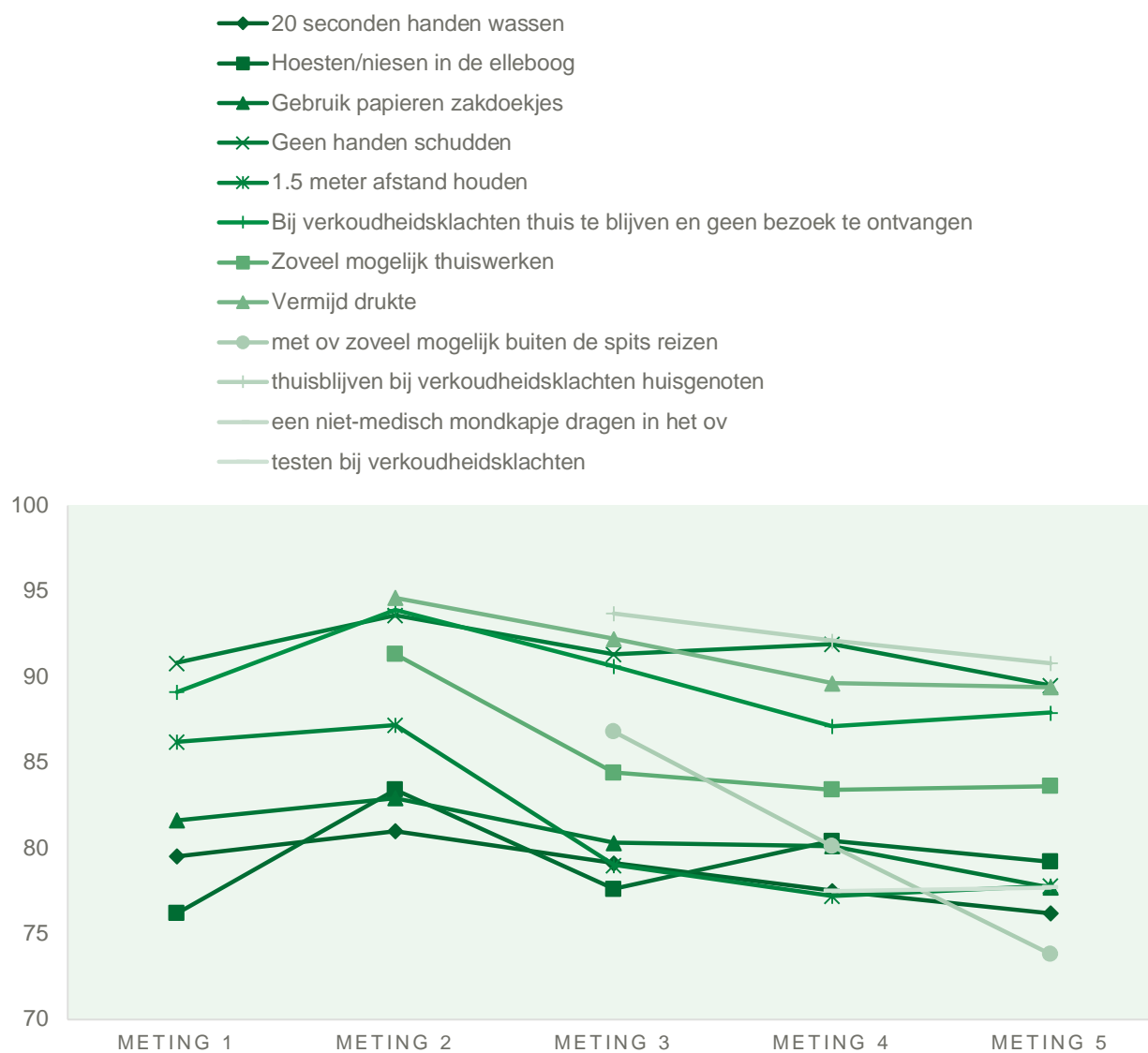

2.6.1 Verandering in mening of maatregelen helpen

Voor veranderingen in de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. In vergelijking met de eerste meting is er een daling te zien in het aantal deelnemers dat vindt dat 1,5 meter afstanden (heel) veel helpt. Tijdens de eerste meting vond 86% dit en bij de vijfde meting was dit 78%. Ook bij het zoveel mogelijk thuiswerken en het vermijden van drukte is een afname

te zien van het aantal mensen dat denkt dat dit (heel) veel helpt. Ten opzichte van de vorige metingen is een daling te zien in het aantal mensen dat aangeeft dat het helpt om het ov alleen te gebruiken als het niet anders kan. Het percentage mensen dat denkt dat het dragen van een niet-medisch mondkapje in het ov (heel) veel helpt is met 7 procentpunt toegenomen ten opzichte van de vorige meting.

Figuur 11: Verandering in mening of maatregelen (heel) veel helpen, meting 1 t/m 5

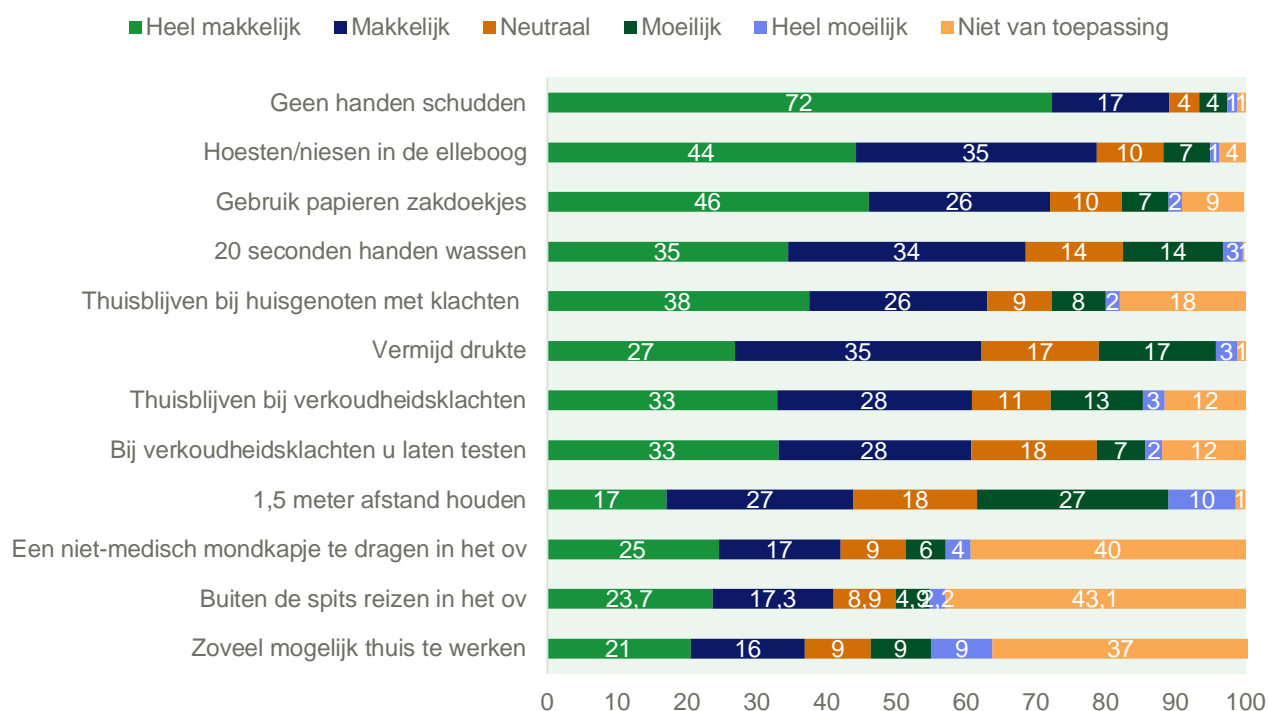

2.7 Opvolgen van gedragsmaatregelen

Aan de deelnemers is gevraagd hoe moeilijk of makkelijk zij het vinden om zich aan de gedragsregels te houden. Voor de meeste maatregelen geldt dat een meerderheid

van de deelnemers het (heel) makkelijk vindt om zich eraan te houden. Voor het niet schudden van handen is dit zelfs 89%. De regels die als minder makkelijk worden ervaren zijn '1,5 meter afstand houden', 'vermijd drukte' en 'zoveel mogelijk thuis werken'.

Figuur 12: Hoe makkelijk of moeilijk is het om je aan de maatregelen te houden, meting 5

2.7.1 Verandering in opvolgen van gedragsmaatregelen

Voor veranderingen in de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. In figuur 13 is te zien hoe makkelijk deelnemers het vinden om zich aan de gedragsregels te houden. Het grootste verschil ten opzichte van meting 1 is te zien bij percentage deelnemers dat het (heel) makkelijk vindt om 1,5 meter afstand te houden. Bij de eerste meting vond 63% dit (heel) makkelijk, bij de vijfde ronde was dit percentage 44. Bij het

voldoende lang handen vond een grote daling plaats tussen meting 1 en 2, daarna stabiliseerde dit percentage. In vergelijking met de derde meting vinden mensen het moeilijker om drukte te vermijden en het ov alleen te gebruiken als dit niet anders kan. Ook het vermijden van drukte wordt steeds moeilijker. Het percentage mensen dat dit heel makkelijk vindt, daalt van 75% bij de tweede meting tot 63% bij meting 5.

Figuur 13: Hoe makkelijk is het om aan de gedragsregels te houden; (heel) makkelijk, meting 1 t/m 5

2.8 Testen

Vanaf 1 juni kan iedereen met corona-gerelateerde klachten zich laten testen op het virus. In de vier weken voorafgaand aan het invullen van de vragenlijst, rapporteert 6% van de mensen klachten zoals een loopneus,

hoesten/niezen, keelpijn, moeilijk ademen, verhoging en koorts. Van deze mensen heeft 16% zich laten testen. Daarnaast is gevraagd of mensen gebruik zouden maken van de mogelijkheid om zich te laten testen als zij klachten zouden hebben. Driekwart van de deelnemers (77%) zegt dit te zouden doen, 6% wil dit niet doen en 17% weet het niet.

2.8.1 Verandering in testbereidheid

Voor verandering in de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Er is geen grote verandering in het percentage mensen dat zegt zich te willen laten testen als zij klachten zouden hebben. Bij meting 4 was dit 76% en bij meting 5 was het 78%.

2.9 Vaccinatiebereidheid

53% van de deelnemers zegt zich te willen laten inenten als er een vaccin beschikbaar komt. 12% wil eerst weten of zij het virus al heeft gehad. 7% wil zich niet laten inenten en 27% weet het nog niet.

2.9.1 Verandering in vaccinatiebereidheid

Voor veranderingen in de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Of mensen bereid zijn om zich te laten vaccineren is alleen bij meting 3 en 5 nagevraagd. In vergelijking met meting 3 zijn er nu iets minder mensen bereid zich te laten vaccineren (60% vs. 55%). Bij meting 3 wilde 20% weten of ze al corona hadden gehad voordat ze zich eventueel laten vaccineren. Bij meting 5 was dit 12%. Het percentage mensen dat het nog niet weet, is toegenomen van 13% bij meting 3 tot 26% bij meting 5.

3 Gezond zijn en gezond gedrag

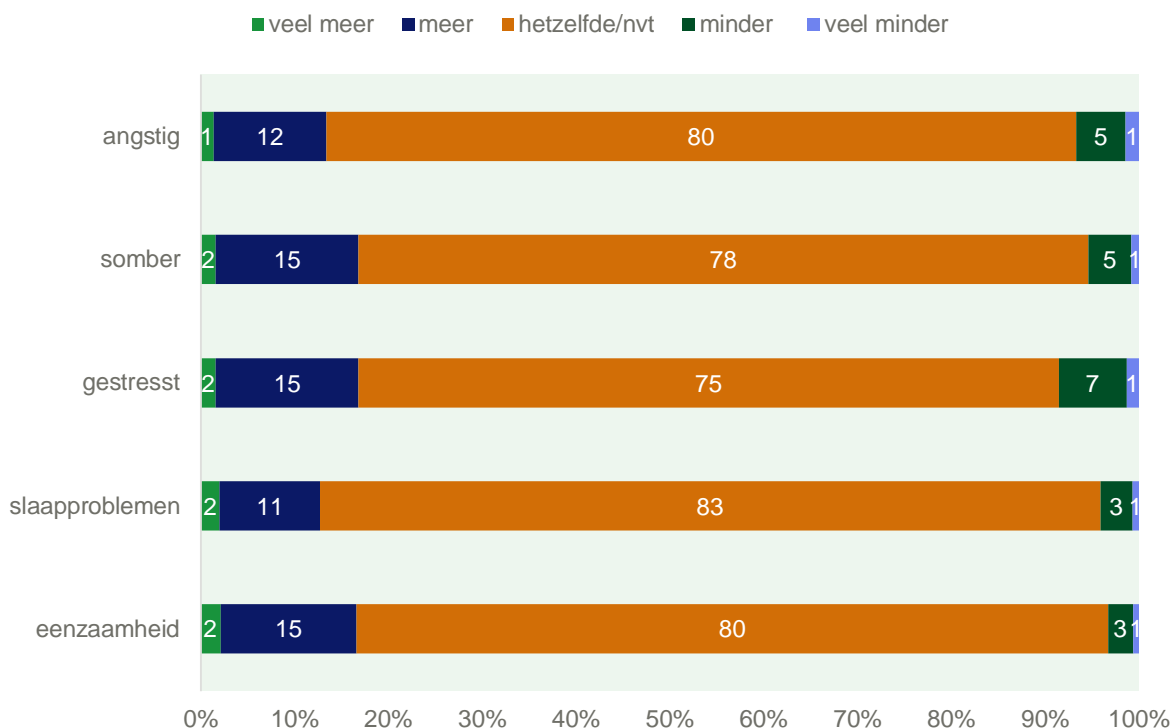
3.1 Welbevinden

Het besef dat men risico loopt en dat de maatregelen helpen om dit risico te verkleinen, kan mensen motiveren de maatregelen op te volgen. Echter, de coronacrisis heeft ook een prijskaartje: de vrijheid en mogelijkheden worden beperkt en mensen kunnen angstig zijn. Dit kan invloed hebben op onze mentale, fysieke, en sociale gezondheid. Bovendien kunnen deze negatieve gevolgen van invloed zijn op de motivatie om de gedragsregels te blijven opvolgen.

De deelnemers geven hun leven op het moment van invullen van de vragenlijst een score van 7,5 op een schaal van 1-10.

In figuur 14 is te zien dat een groot deel van de mensen aangeeft dat hun mentaal welbevinden vergelijkbaar is met de periode voor de crisis. Er zijn echter ook veel mensen bij wie het mentale welbevinden slechter is dan voor de crisis. Zo geeft 17% van de deelnemers aan meer gestrest, eenzamer of somberder te zijn. Er zijn ook mensen die aangeven dat hun mentaal welbevinden juist beter is vergeleken met de periode voor de crisis. Zo geeft 9% van de deelnemers aan minder stress te ervaren dan voor de coronacrisis.

Figuur 14: Mentaal welbevinden, vergeleken met de periode voor de crisis, meting 5

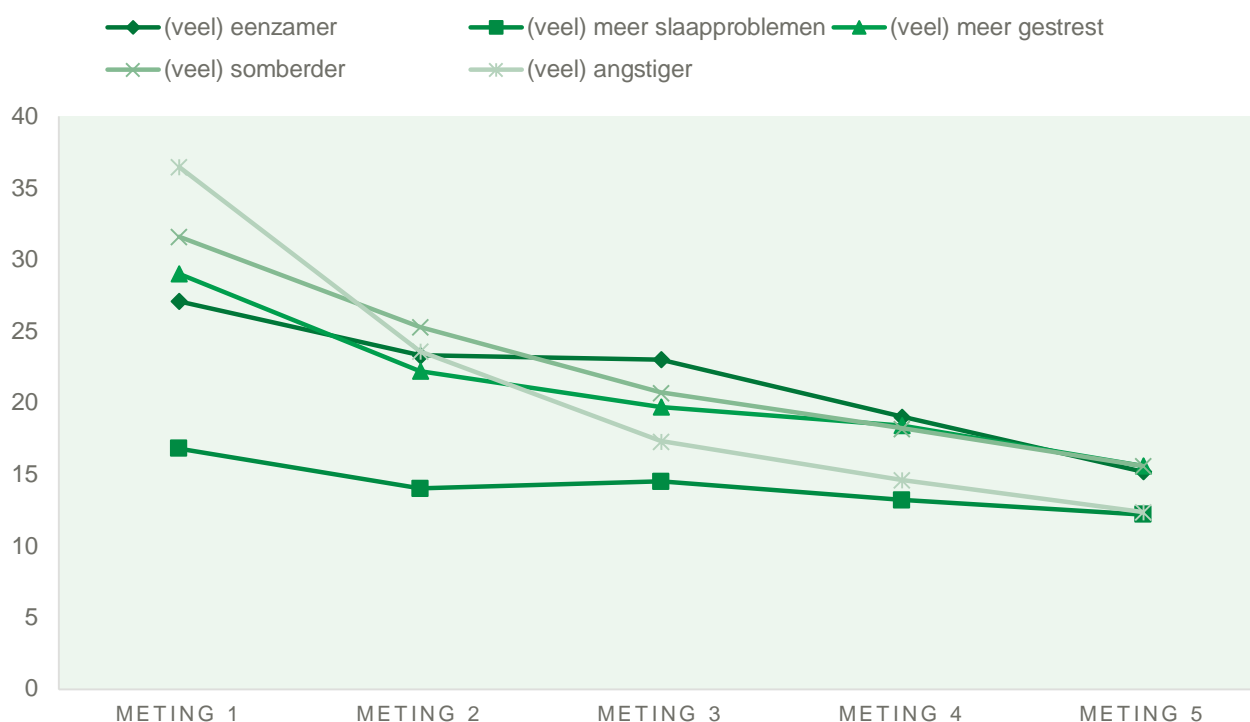

3.1.1 Verandering in mentaal welbevinden

Voor veranderingen in de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het rapportcijfer wat mensen geven aan hun leven op het moment van invullen van de vragenlijst, neemt toe van 7,0 bij meting 1 tot 7,5 bij meting 5.

In figuur 15 is te zien dat er sprake is van een verandering in het mentaal welbevinden. De grootste afname is te zien in het percentage mensen dat zich (veel) angstiger voelt. Bij de eerste meting voelde 37% (veel) angstiger dan voor de coronacrisis, bij de vijfde meting was dit 12%. Ook bij het aantal mensen dat zich meer gestrest, somberder of eenzamer voelt, is een daling te zien van respectievelijk 13, 16 en 12 procentpunt.

Figuur 15: Verandering in mentaal welbevinden, meting 1 t/m 5

3.2 Leefstijl

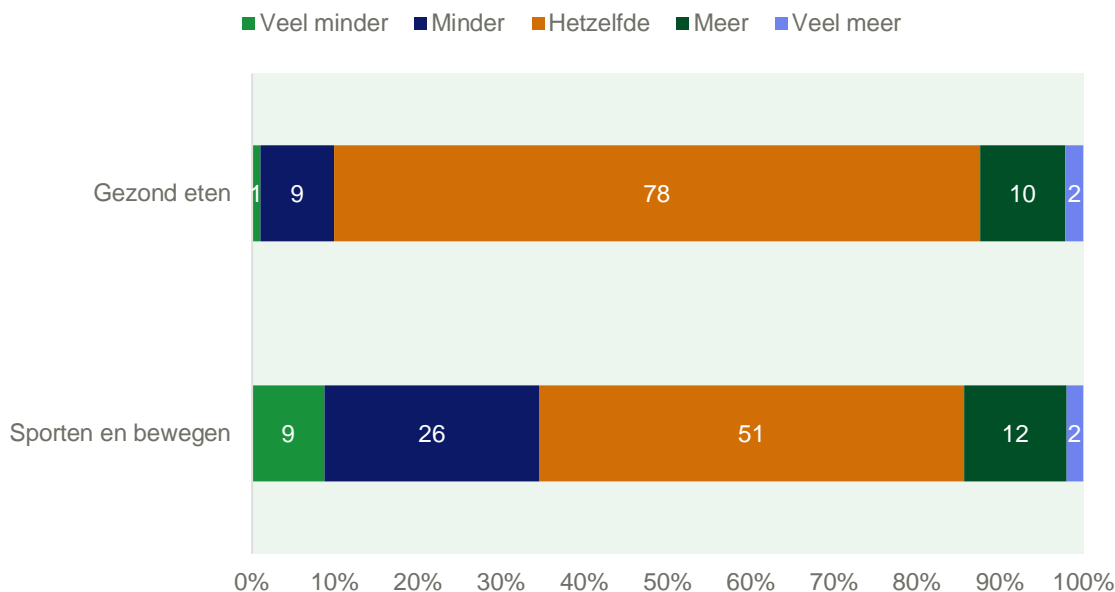
Een gezonde leefstijl helpt om mentaal, fysiek en sociaal gezond te blijven, ook in coronatijd. Het gaat hierbij onder andere om sporten, bewegen en gezond eten. Een toename in gebruik van middelen zoals alcohol en tabak kan invloed hebben op stemming en op kwaliteit van de slaap.

Mensen geven aan dat ze niet ongezonder zijn gaan eten vergeleken met voor de crisis: 78% eet nog hetzelfde. Bij sporten en bewegen rapporteren mensen een flinke afname: 35% geeft aan (veel) minder te bewegen. De

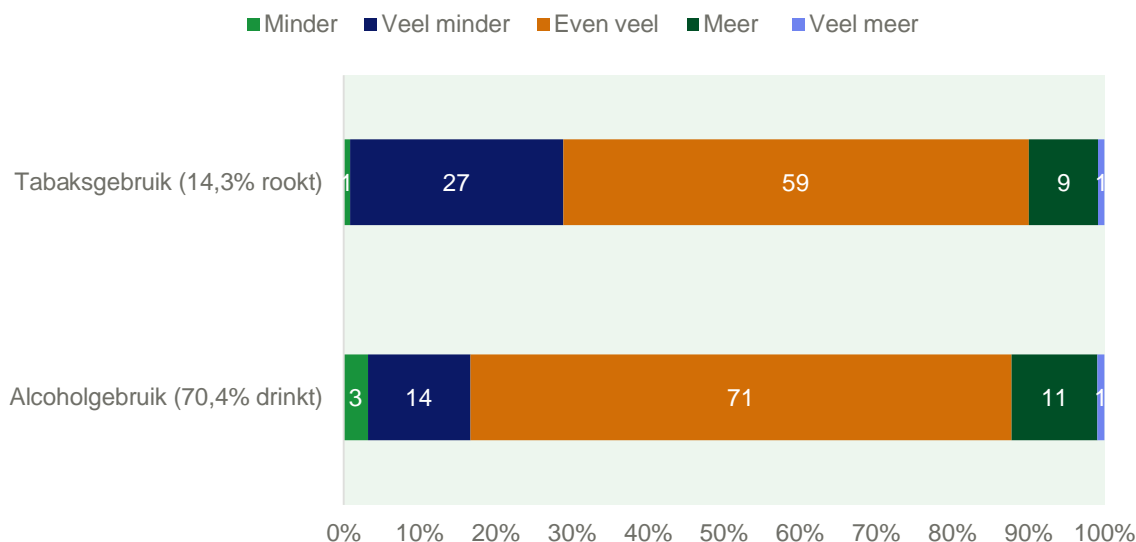
sluiting van sportaccommodaties en fitnesscentra en het meer thuiswerken kunnen hierbij een rol spelen, net zoals het advies 'vermijd drukte' (voor 6 mei 2020 'blijf zoveel mogelijk thuis').

Bijna een derde van de respondenten gaf aan geen alcohol te drinken. Van de drinkers zegt 17% (veel) meer te zijn gaan drinken, terwijl 12% (veel) minder drinkt. Slechts 14% van de deelnemer rookt. Bij rokers zien we dat 28% van de respondenten (veel) meer is gaan roken, terwijl 10% (veel) minder is gaan roken. Of er ook mensen zijn gestopt met roken sinds de crisis laten deze resultaten niet zien.

Figuur 16: Leefstijl, vergeleken met de periode voor de crisis, meting 4

Figuur 17: Middelengebruik, vergeleken met de periode voor de crisis, meting 5

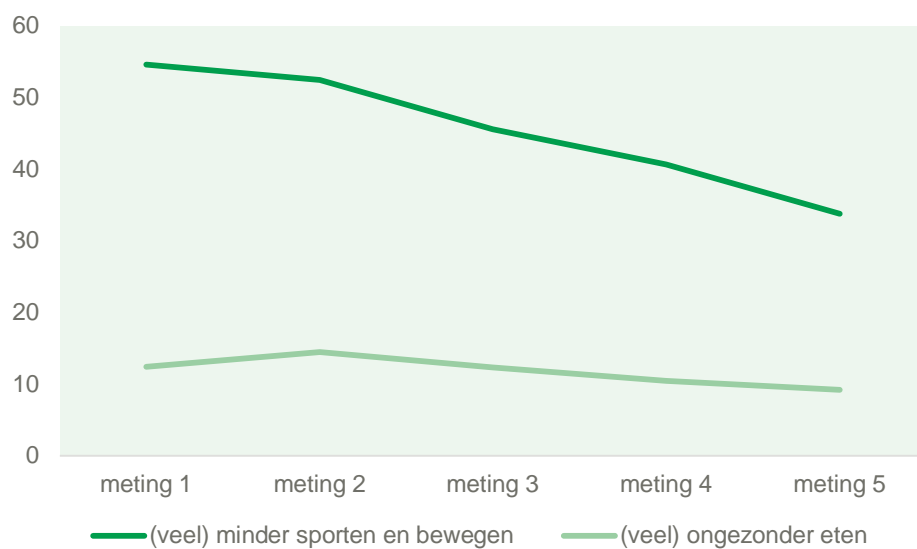

3.2.1 Verandering in leefstijl

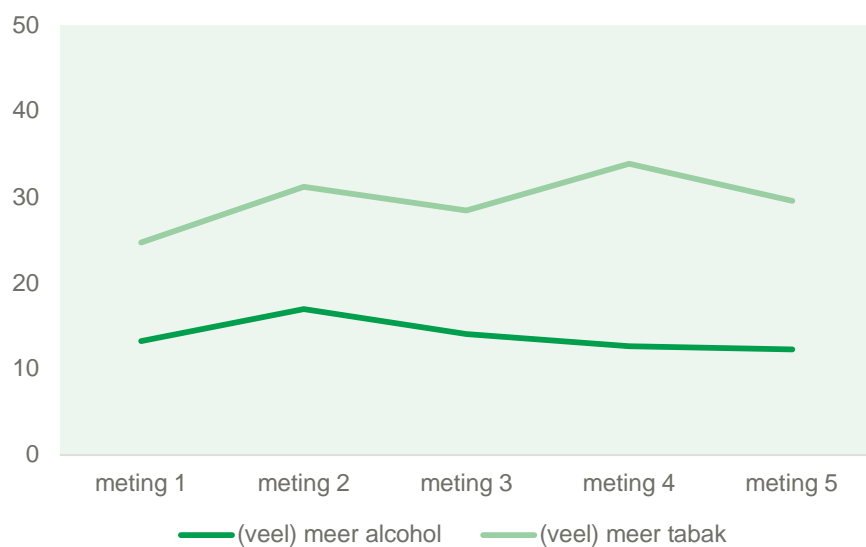
Voor verandering over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het percentage deelnemers dat aangeeft (veel) minder te zijn gaan sporten is met 21 procentpunten afgenomen sinds de eerste meting. Het wel of niet gezond eten is redelijk constant gebleven. Ook het aantal deelnemers dat aangeeft

meer te zijn gaan drinken is redelijk constant gebleven. Onder rokers is een lichte stijging te zien van het aantal mensen dat zegt (veel) meer te zijn gaan roken. Bij de eerste meting gaf 25% van de rokers aan (veel) meer te zijn gaan roken, bij de vijfde meting gaf 30% van de rokers dit aan.

Figuur 18: Verandering in leefstijl, meting 1 t/m 5

Figuur 19: Verandering in middelengebruik, meting 1 t/m 5

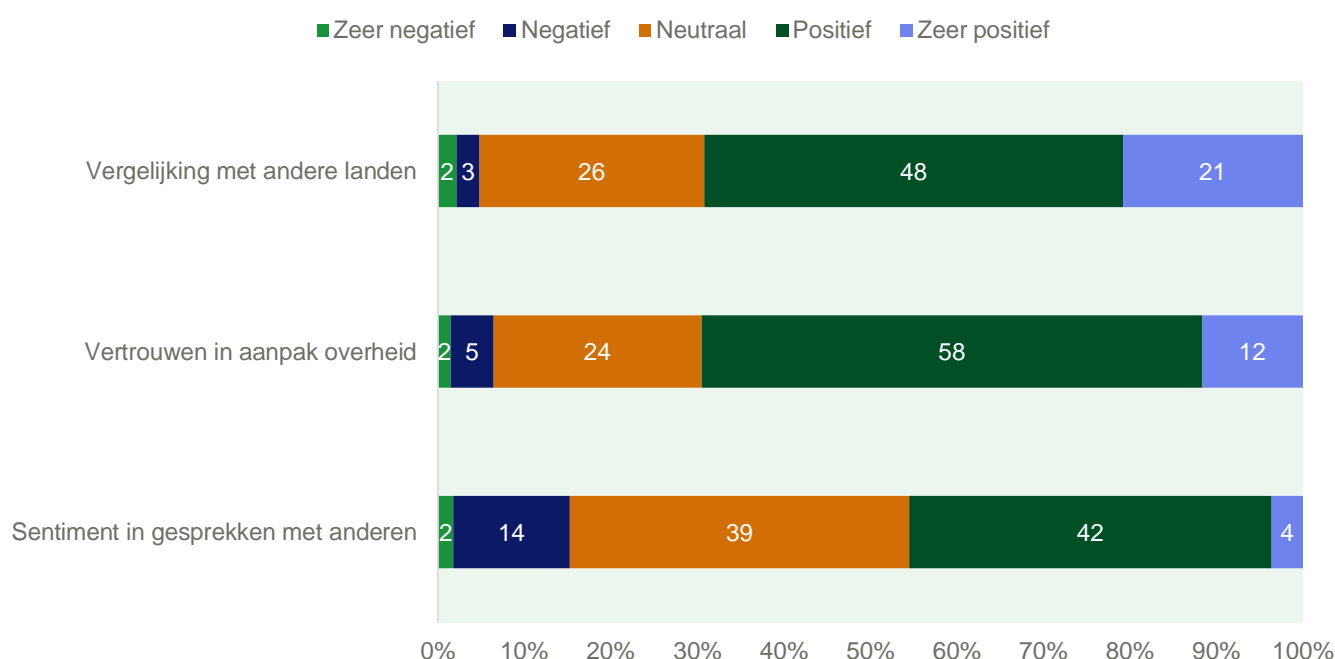
4 Vertrouwen in de Nederlandse aanpak

4.1 Sociale omgeving

De mensen om ons heen kunnen invloed hebben op het beeld dat we vormen van de maatregelen. Van de deelnemers geeft 16% aan bijna dagelijks tot meerdere keren per dag met anderen te spreken over de Nederlandse aanpak van de coronacrisis: 46% van die gesprekken was (zeer) positief en 16% (zeer) negatief.

Er is over het algemeen vertrouwen in de Nederlandse aanpak: 70% heeft (veel) vertrouwen, 7% (helemaal) geen vertrouwen. In vergelijking met andere landen doet Nederland het volgens meer dan de helft van de respondenten (69%) (veel) beter, terwijl een kleinere groep het beleid (veel) slechter vindt (5%).

Figuur 20: Beeld van de aanpak van het coronavirus door de Nederlandse overheid, meting 5

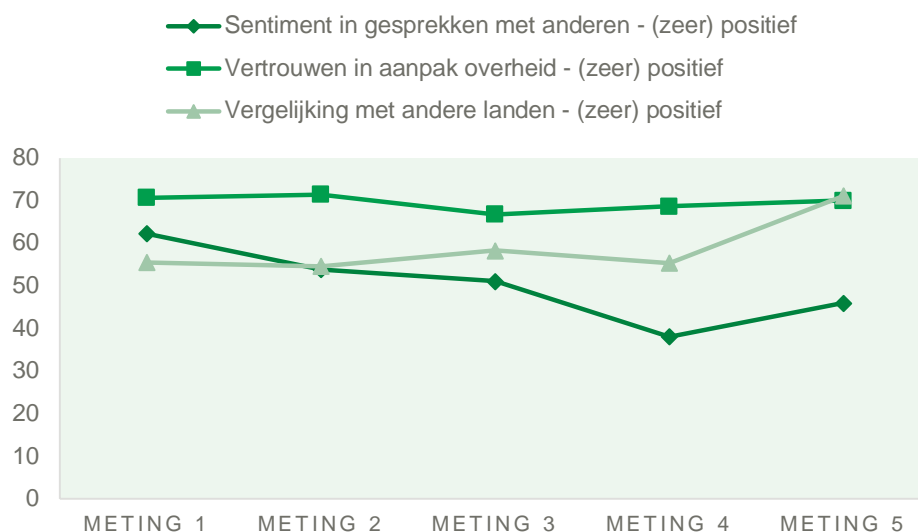

4.1.1 Verandering in sociale omgeving

Voor verandering over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. In vergelijking met de eerste meting is de aanpak van het coronavirus door de Nederlandse overheid minder vaak een onderwerp van gesprek. Bij de eerste meting sprak de helft van de deelnemers bijna dagelijks of meerdere keren per dag hierover. Bij de vijfde meting deed 14% dit.

Het sentiment in gesprekken met anderen is negatiever geworden. Het percentage deelnemers dat gesprekken als (zeer) positief ervaart, is gedaald met 16 procentpunt ten opzichte van de eerste meetronde. Het percentage mensen dat vindt dat de Nederlandse aanpak in vergelijking met andere landen (zeer) positief is, is toegenomen in vergelijking met de voorgaande metingen.

Figuur 21: Verandering in vertrouwen van de Nederlandse aanpak, meting 1 t/m 5

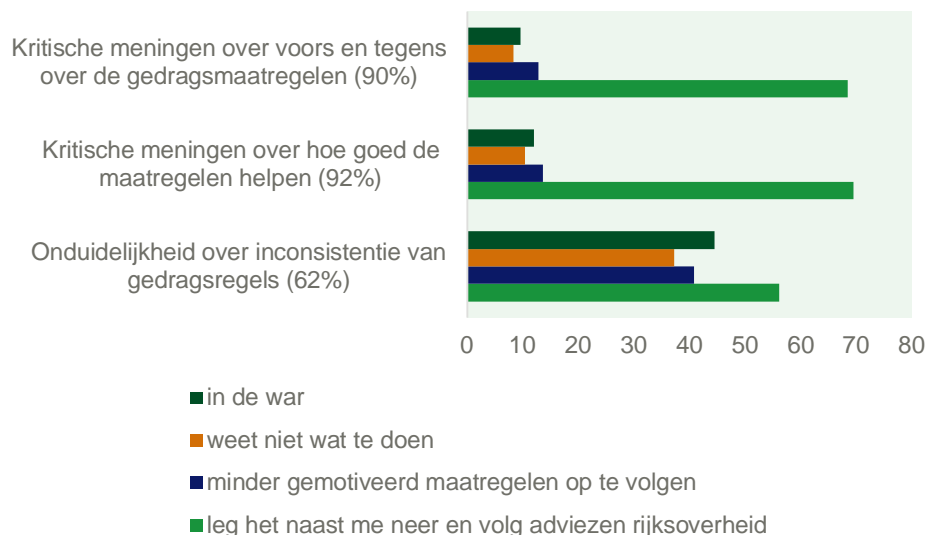
4.2 Onduidelijkheid maatregelen en kritische geluiden

Voor het goed kunnen uitvoeren en volhouden van gedragsregels is het belangrijk dat mensen begrijpen wat ze moeten doen. De helft van de deelnemers (51%) geeft aan dat ze de gedragsregels soms inconsistent vinden. Op de vraag wat mensen daar vervolgens mee doen, antwoordt toch meer dan de helft (56%) dat ze het naast zich neer leggen en de adviezen van de overheid opvolgen, 41% geeft aan dat ze hierdoor minder gemotiveerd zijn om de maatregelen op te volgen, 45% raakt in de war en 37% weet niet wat te doen.

91% van de deelnemers geeft aan kritische meningen van anderen te horen over hoe goed de corona gedragsmaatregelen werken om de verspreiding van het virus tegen te gaan. 70% van hen geeft aan dit naast zich neer te leggen en de adviezen van de rijksoverheid op te volgen.

89% geeft aan kritische meningen van anderen te horen over de voor- en nadelen van het pakket aan gedragsmaatregelen (bijvoorbeeld of de effecten van de maatregelen op de verspreiding van het virus wel opwegen tegen mogelijke nadelen, zoals eenzaamheid en economische gevolgen). 69% van hen geeft aan dit naast zich neer te leggen en de adviezen van de rijksoverheid op te volgen.

Figuur 22: Inconsistentie en kritische geluiden over gedragsmaatregelen, meting 5

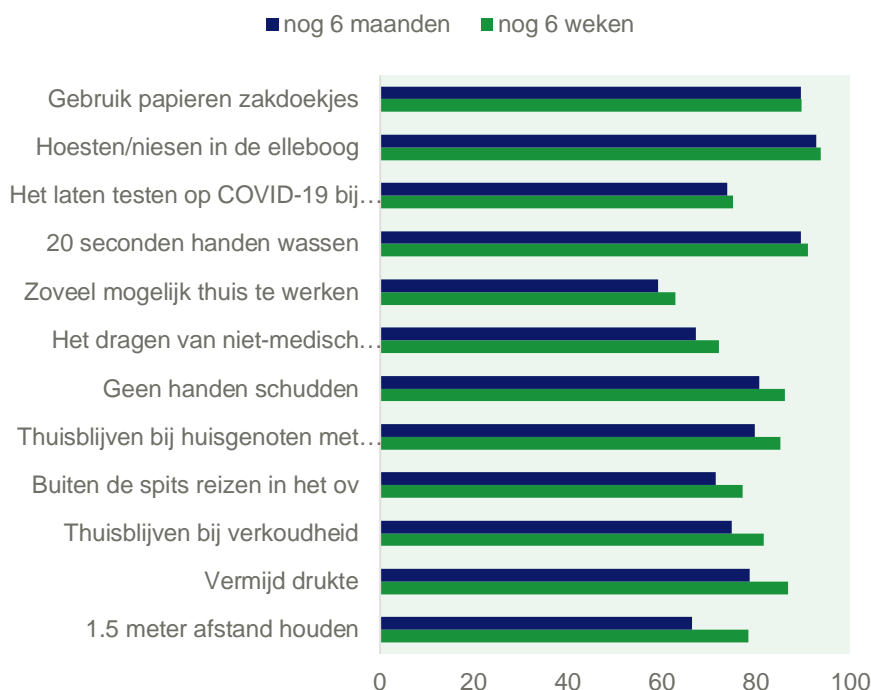
4.3 Draagvlak voor de maatregelen

Draagvlak kan een belangrijke aanwijzing zijn voor of mensen maatregelen vol gaan houden of niet. Wij kijken hier naar de mate waarin mensen achter de maatregelen staan als deze nog 6 weken of 6 maanden zouden duren. Als de maatregelen langer duren, denken mensen het moeilijker vol te kunnen houden.

Mensen blijven onverminderd achter de hygiënemaatregelen staan, ook als die nog 6 maanden zouden duren. Het draagvlak voor de andere maatregelen neemt enigszins af als die met 6 maanden verlengd zouden worden.

De sterkste daling is te zien bij het 1,5 meter afstand houden: 12%-punt afname in het aantal mensen dat (helemaal) achter de maatregelen staat.

Figuur 25: Bereidheid om aan de maatregelen te houden als deze nog langer gaan duren, meting 5

Figuur 26: Verandering in mate van achter de maatregelen staan als de maatregelen nog 6 maanden duren, meting 5

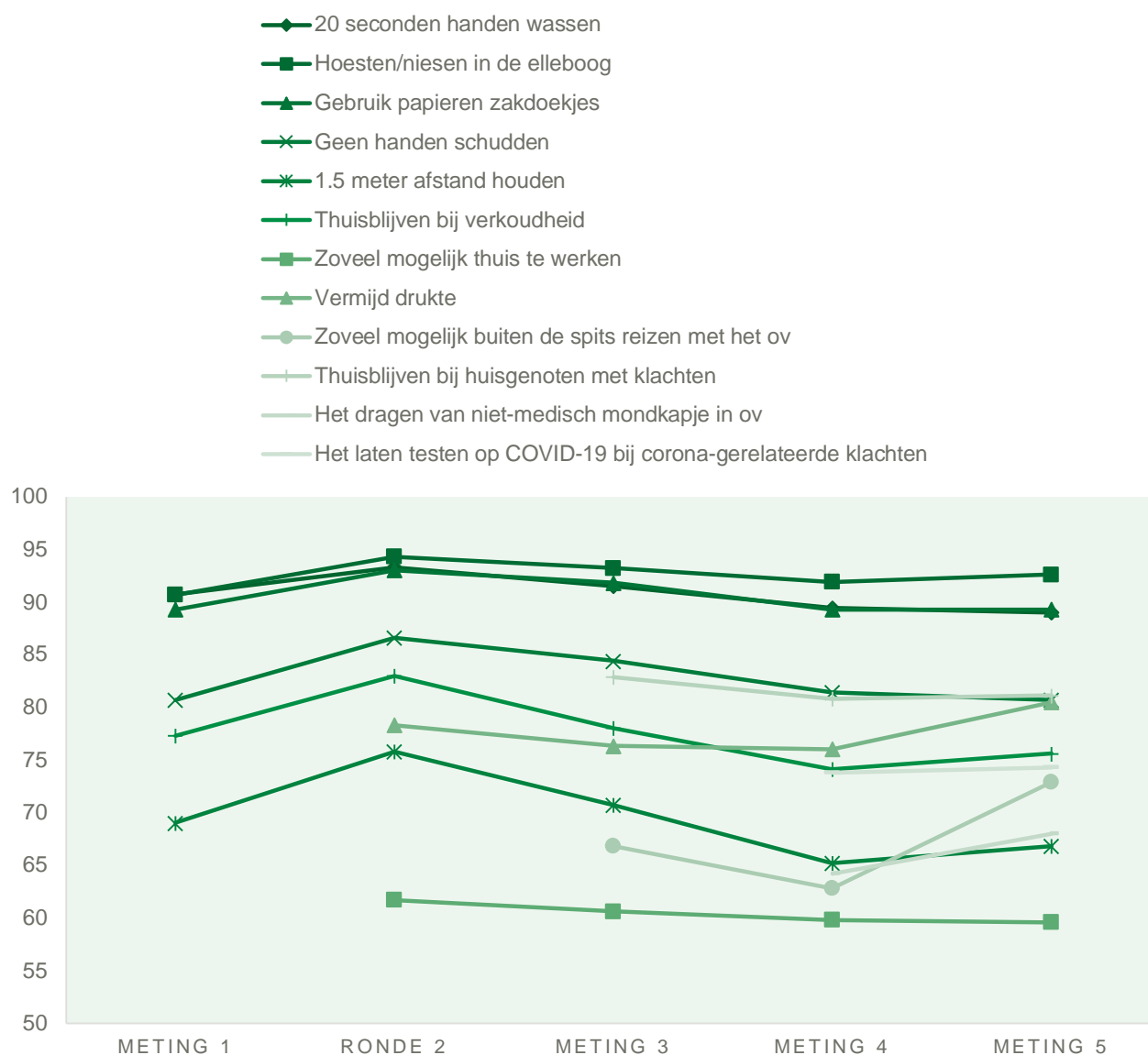

4.3.1 Verandering in draagvlak

Voor veranderingen over de tijd is gekeken naar de deelnemers die aan alle meetrondes hebben meegedaan. Het gaat hier om het draagvlak voor de maatregelen als deze nog 6 maanden zouden duren. Er zijn geen grote veranderingen in draagvlak. Het draagvlak voor het zoveel mogelijk

buiten de spits reizen met het ov is toegenomen van 67% bij meting 3 tot 73% bij meting 5.

Figuur 26: Verandering in draagvlak als maatregelen nog 6 maanden zouden duren, meting 1 t/m 5

5 Over de deelnemers

Vanuit de regio Rotterdam-Rijnmond hebben 5.510 deelnemers van 16 jaar en ouder meegedaan aan de vijfde meting van dit onderzoek; 47% was vrouw en 53% man.

De deelnemers van de eerste meting zijn via de gemeentepanels van de gemeenten Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Maassluis, Capelle aan den IJssel en Nissewaard gevraagd om deel te nemen. Daarnaast konden mensen via diverse social mediakanalen participeren aan het onderzoek; ongeveer een kwart van de mensen heeft via social media meegedaan of heeft de vragenlijst van iemand anders doorgestuurd gekregen. Vanwege de benaderingsmethode zijn inwoners uit bovengenoemde regiogemeenten oververtegenwoordigd in het onderzoek ten opzichte van de andere gemeenten in onze regio. Voor de vijfde meting zijn mensen benaderd die al in eerdere metingen hebben meegedaan en hebben aangegeven mee te willen doen aan vervolgonderzoek. Daarnaast was het mogelijk om via een open link op social media mee te doen aan het onderzoek. Ten opzichte van de bevolking in de regio zijn er minder deelnemers onder de 40 jaar (12% van de deelnemers) en is met name de groep tussen de 55 en 69 jaar sterk oververtegenwoordigd (41%). Van de deelnemers woont 24% alleen.

De samenstelling van de onderzoeksgroep is niet representatief voor de algemene bevolking in de regio. De resultaten geven echter wel een indicatie van de situatie in de regio Rotterdam-Rijnmond.

Kennis voor een sterk Rotterdams beleid

Onderzoek en Business Intelligence is een afdeling binnen de gemeente Rotterdam. De afdeling verzamelt informatie en doet onderzoek voor het maken en uitvoeren van beleid door de gemeente Rotterdam. Het onderzoek gaat over onderwerpen als gezondheid, zorg, onderwijs, re-integratie, demografie, ruimtelijke ordening en veiligheid. Soms is de gemeentelijke organisatie het onderwerp, vaker gaat het over de stad en haar bewoners. Het doel is steeds om met deze verzamelde kennis het beleid en de bedrijfsvoering van de gemeente te verbeteren.

Auteur

Bianca Stam (1978) is epidemioloog. Zij werkt sinds 2007 als onderzoeker bij de gemeente Rotterdam. Daar doet zij vooral onderzoek naar gezondheid en gedrag.

[Rotterdam.nl](https://rotterdam.nl)

Gemeente Rotterdam